

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΔΙΣΕΒΔΟΜΑΔΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Έτος Θ. 786 Ίδιοκτήτης—Διευθυντής

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗΣ

Πέμπτη

5

Νοεμβρίου 1931

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΕΔΙΣΣΟΝ

Την 5 1/2 μ. μ. της προελεύσεως Δευτέρας έτελέσθη εν τῷ ἀνταύθι Πανταταξίῳ Διδασκαλείῳ μνημόσυνον τοῦ ἀξιότιμου ἀποβιβασθέντος μεγάλου ἐφευρέτου καὶ μαγίστου, ὑπεργέντου τῆς Ἀνθρωπότητος Θωμᾶ Α. Ἐδίσσον, ἐν ὅσας στενῇ καθηγητικῇ καὶ μαθηματικῇ κύλῳ τοῦ Διδασκαλείου τούτου, μὴ παραστάντος οὐδὲ ἑνὸς ἄλλου, πλὴν τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ μαθητῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ γυμνασιάρχου τοῦ Β. Γυμνασίου κ. Δημητρίου Σακελλαρίου μετ' ὁμάδος τινὸς μαθητῶν του.

Ἡ αἰθούσα τοῦ Διδασκαλείου ὑπερπλήρης. Εἰς τὸ βάθος αἰσθητὴ τὸ βῆμα καὶ κατ' αὐτὴν ἡ ὁχλοειδὴς τοῦ Διδασκαλείου. Ὅπισθεν τοῦ βήματος εἶχον ἀλωτὴ ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀδελφωμένοι ἡ Ἀμερικανικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ σημαίαι. Ἄνω τῶν σημαιῶν ἡ ἡλεκτροφοτισμένη ἐπιγραφὴ

Θωμᾶς Α. Ἐδίσσον

Ἐνα πένθιμον ἔμβαττον ἦνοιξεν τὴν εὐαγγελίαν. Ἐνὸς καθηγητῆς εἶπεν ὀλίγας λέξεις ὡς εἰσαγωγὴν τῆς τελετῆς. Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἦν ἕκ τῶν τελειοποιούντων μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου, ὁ κ. Κ. Χασάπης, εἰς Ἀσκήσει, μικρὸς τὸ δέμας, μόλις δεκαοκταετής ὁ ὁποῖος δὲν ἤμολιζεν εἴτε διὰ δωδεκαετῆς παρουσιάσθη ὡς ὁ ῥήτωρ τοῦ μνημοσύνου. Ἀρχεται τοῦ λόγου του μετ' ὑψηλὴν ἡλικίαν καὶ ἀκαλλομένην.

«Θωμᾶς Ἀλβ. Ἐδίσσον. Ἰδοὺ ἕνα ὄνομα τὸ ὁποῖον χιλιάδες κατ' αὐτὰς μετὰ σεβασμοῦ ἐπαναλαμβάνεται καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον Κόσμον. Ἰδοὺ ἕνα ὄνομα τὸ ὁποῖον διετυπώθη καὶ ἐνανελήθη, ἐδοξάσθη καὶ ἀπεθεώθη. Ἐθαυμάσθη καὶ διεκοπήθη διὰ τῶν ὑψηλοτέρων τιμητικῶν ἐπιθέτων, ἀπὸ τῆς μεγαλειότητος ἐπιστημονικῆς ἐπιθεωρήσεως μέχρι καὶ τῆς μικροτέρας τοπικῆς ἐφημερίδος.

Θωμᾶς Ἀλβ. Ἐδίσσον. Ἰδοὺ ἕνα διεθνὴς εὐεργέτης τοῦ ὁποῖου ὁ θάνατος ἐγένετο πρόξενος ὑπερτάτης ἐκστάσεως, μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀληθοῦς πένθους τὸ ὁποῖον ἐξωτερικεύεται καὶ διὰ μόνης τῆς ἐπαγγελίης τοῦ ὀνόματός του ἀπὸ τῶν μεγαλοπόλων μέχρι καὶ τῆς ἀπώτατης γωνίας τῆς Γῆς. Ἰδοὺ ἡ μεγαλοφυΐα ἡ ἐν τῷ ἀκούσματι τῆς ὁποίας καὶ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ δεῖξωμεν δειγμάτων λύπης καὶ σεβασμοῦ, θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, τιμῆς καὶ συνεχοῦς μνείας δι' ὅλον μας τοῦ βίου. Καὶ ἐπ' αὐτῆς μόνον τῆς ἀνάγκης φθούμενοι ὡς προσπαθήσωμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν καὶ ἐξηγήσωμεν τὴν μεγαλοφυΐαν ἡ ὁποία τυγχάνει αὐτῆς τὴν στιγμὴν ἀντικείμενον προσοχῆς εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον Κόσμον,

«Ὁ Θωμᾶς Ἀλβ. Ἐδίσσον ἐγεννήθη τὴν 11ην Φεβρουαρίου 1847 εἰς τὸ χωρίον Μάι-λαν (Μηλάνον) τῆς Πολιτείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ὁκάνιο. Ὁ πατὴρ του ἔμπορος σιτηρῶν καὶ γωργὸς κατήγετο εἰς Ὀλλανδίας, μετέβη δὲ εἰς Ἀμερικὴν πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας, ὅπου καὶ ἐλάχιστα εὐδοκίμησε. Ἡ μήτηρ του Σκωτικῆς καταγωγῆς ἦτο διδασκαλίς. Ὁ Ἐδίσσον εἶναι τὸ ἑβδόμον τέκνον τῶν. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ του ἐκ τῆς μητρός του. Μετ' ὀλίγον μετέβησαν ἀπὸ Μάι-λον εἰς τὴν κομόπολιν Πόρτ Χιουρόν, ὅπου ὁ μικρὸς Θωμᾶς μετέβη εἰς τὸ σχολεῖον. Μετὰ τρεῖς ὅμως ὥς ἀνεπιδέκτον μαθήσεως καὶ ἐτήθη διὰ τοῦτο ἡ μήτηρ του τὸν ἀπέστειλε καὶ ἀνέλαβε μόνη τὴν σπουδαίαν ἐκπαίδευσίν του. Ἡ σπουδὴ αὐτῆς ἐλάβε χώραν ἐν ἔτει 1855 ὅτε ὁ Θωμᾶς ἦτο ἡλικίας 8 ἐτῶν. Ὁ Ἐδίσσον κατὰ τὴν μικρὰ τὴν ἡλικίαν ἦτο ἀρκυτὰ περὶ ἑρπύλλας καὶ παρατηρητικὸς. Περιήρχετο τὰ συνεργεῖα καὶ τὰ ἐργαστήρια καὶ πολλὰκις ἠρώτα τοὺς ἐργάτας περὶ τοῦ ὅπου τῆς ἐργασίας τῶν καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἐργαλείων τῶν. Εἰς ἡλικίαν 10 ἐτῶν ἔμεινεν ὀρφανός. Διὰ τοῦτο, 12 ἐτῶν ἀκόμη, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, γίνεται ἐφημεριδοπώλης κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὸν Σταθμὸν Νιουόρ, ἔπειτα δὲ εἰς τὰς ἀεζοστονίχας, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Νιὺ Ἰόρκου καὶ Πόρτ Χιουρόν, ὁ Ἐδίσσον ἀπὸ τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀγαπᾷ ὑπερμέτρως τὰ βιβλία καὶ μάλιστα τὰ Φυσικὰ, τὰ Χημικὰ καὶ τὰ Μηχανικὰ. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως γίνεται ἕνας αὐτοδίδακτος Φυσικομηχανικός, ἀγνοῶν καὶ τὰ στοιχεῖα ἀκόμη τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων γνώσεων.»

Καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου ἑσπερ τοῦ μέχρι τῆς 18ης παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ὅτε ἐπῆλθεν ὁ θάνατός του.

Εἶτα ἀπαριθμεῖ διὰ τὰς ἐφευρέσεις του, γνῶστος ἤδη εἰς σύμπασαν τὴν ὕψην, καταλήγων εἰς τὸ ἀξιοσημειώτον συμπέρασμα εἶναι ὅτι δὲν προ-ὑπῆρχεν ὁ Ἐδίσσον, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὁ μέγας Ἰταλὸς ἐφευρέτης Μαρκόνι.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ εὐτυχὴς ἀγορητὴς ἐφθασεν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἐφευρέσεων, ἔσπευεν ἕνα λεπτὸν σχοινίον καὶ ἐφάρτη ἡ σεβασμια μορφή τοῦ μεγάλου ἐφευρέτου εἰς φυσικὸν μέγεθος, φάσμα του μὲν θὰ ἐνέει πολυχρόμων ἡλεκτρικῶν λαμπτήρων.

Ἡ Μουσικὴ ἀνέκρουσε δευτέρου πένθιμον ἔμβαττον, καὶ ὁ ἀγορητὴς ἐξηκολούθη τὸν λόγον του, καὶ δογματίζετο φάει εἰς τὸν θαυμασίον ἐπιλογόν του:

«Ἰδοὺ ὁ βίος, τὸ ἔργον, καὶ ἡ ἔξαι τοῦ μεγάλου ἐφευρέτου Θωμᾶ Ἐδίσσον. Ἰδοὺ ἡ προσωπικότης γύρω ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ λαχθῶσιν, καὶ θὰ γραφῶσιν ὑπὸ τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων, σελίδες καὶ τόμοι ὁλόκληροι, πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ἐργου καὶ τῆς προόδου ἥτις περιλαμβάνεται εἰς τὰς δύο λέξεις Θωμᾶς Ἐδίσσον. Τὰς δύο ταύτας λέξεις διαρθεῖν πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς οἰκογενείας τοῦ Διδασκαλείου, αἱ σθάνομαι τὸν σεβασμὸν νὰ πληροῖ τὴν ψυχὴν μου, καὶ τὸν θαυμασμόν, τὴν κατάνυξιν, καὶ τὸν ἐπηρεαστικὸν ἐρὸν, αὐξανόμενον, νὰ με ὀδηγῇ

πρὸς μίαν βαθύτερον διείσδυσιν ἐν τῇ προσβέψει πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ τῆς τῆς παισιουμένην ὑπὸ αἰγλῆς φωτός, καὶ ἥτις ὀλίγον καὶ θὰ ἐπιτύχῃ νὰ πιστεύσωμεν πῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ἐδῶ, περιβεβλημένος ὑπὸ τῶν στεφάνων ὅσαι καὶ αἱ ἀνακαύσεις του. Ἡ ἀνθρωπότης βραδυτέρων διερωτῶσα τὴν ἀρχὴν τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτός καὶ σωματώσα πρὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἐπιβλητικοῦ αὐτοῦ ἀνδρός θὰ προσπαθῇ νὰ μετεωρισθῇ ὅπως καὶ ἡμεῖς τῶρα εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, ἐν μέσῳ τῶν βιβλίων του, διὰ νὰ φαντασθῇ ὡς ἐν αὐτοῖς τὸν Ἐδίσσον, συλλαμβάνοντα τὴν ἰδέαν τοῦ ἡλεκτρικοῦ λαμπτήρος.»

Βροντᾶδη, ἄπειρα καὶ δίκαια χοιροκροτήματα.

Πρόκειν νὰ θαυμάσῃ τις βέβαια τὸ πᾶν δάκρυ, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν συγκίνησίν του ἐπῆλθεν δέσμιον ἐνώπιόν του ἕνα τόσον πολυπληθὲς καὶ φωτισμένον ἀκουστήριον ἀπὸ καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῶν δύο φύλων, ἀλλὰ περισσώτερον πρὸς νὰ θαυμάσῃ καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον, τὸ Παιδοκρεῖον τοῦ τοῦ μουσικικοῦ διδασκάλου τοῦ κ. Εἰδ. Σούρλα, τὸ ὁποῖον παραλαμβάνει μαθητὰς ἀπὸ διὰ φορὰς σχολεία, ἔξω εἰς ἀκατέργαστες, τὰς βάραι εἰς τὴν χορὴν τοῦ ἐργαστηρίου του, ἐν τῷ δὲ τὴν ψυχὴν του, ἀκροαίαν, λαχρυστήν καὶ τοῦ μεταβάλλει χρὺς εἰς ἕνα Κωνσταντίνου Παπαδόπουλου, σημερον εἰς ἕνα Κ. Χασάπην καὶ αὐτὸν εἰς ἕνα ἄλλον.

«Ἄλλ' εἶναι τὸ τόπος τοῦ λέγειν τοῦτο, δίδει δὲν εἶναι ἕως ὁ Κωνσταντίνου Παπαδόπουλος, ὁ ἐλπίδα ἀναγνώστης Χασάπης. ... Ὅλοι οἱ ἐξελεθόντες πέρυσιν ἀπὸ τὴν θαυματουργὸν αὐτὴν Χορὴν, ποὺ λέγεται Πεντατάξιον Διδασκαλείον Ἰωαννίνων καὶ θὰ ἐξελέθουν φέτος καὶ τοῦ χρόνου καὶ τὸν ἄλλον χρόνον καὶ τὸν κατ' ἄλλον κλπ. ὅλοι ἦσαν καὶ θὰ εἶναι Κων. Παπαδόπουλοι καὶ Κ. Χασάπης. Ὁ θαυματουργὸς Διευθυντὴς τοῦ Πεντατάξιου Διδασκαλείου Ἰωαννίνων, ὅπως γνωρίζει νὰ καλλιερῇ ψυχὰς καὶ πνεύματα παιδιῶν, γνωρίζει νὰ ἐκλέγῃ καὶ τοὺς συνεργάτας του... Μὲ δαίμονα τὸν καθηγητὴν τοῦ Διδασκαλείου τούτου κ. Χρῆστον Σούρλα, εἶναι ὅλοι ἕνας καὶ ἕνας, ἐκλεκτοί, ἀφωτισμένοι καὶ ἐπιτήδευοι εἰς τὴν διδασκίαν τῆς παιδείας ψυχῆς καὶ τοῦ παιδικοῦ πνεύματος.»

Μετὰ τὸν μαθητὴν κ. Χασάπην, ἀνέρχεται τὸ βῆμα καὶ ὁ ῥήτωρ ἀπαγγέλλας ἀπὸ τῆς ἐκστάσεως τοῦ μαθητῆς καὶ ἀπὸ προηγουμένων ἐτη γνῶστος ὡς ποιητὴς μαθητῆς τοῦ Διδασκαλείου κ. Γεωργίου Παπαδόπουλου, Βραβειοηγετῆς, καταπαιροκροτήσεις.

Τέλος ὡς εἶδος βραβείων τυδολογικὸν ἂν ἐρχεται τὸ βῆμα ὁ δημογεγὸς Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου κ. Εἰδ. Σούρλας, ὁ ὁποῖος ἐξήγαγε ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Ἐδίσσον, τὸ παιδαγωγικὸν μάθημα, καὶ ἀρχεται, λέγων:

«Κάθε παιδαγωγὸς παρῶμαιν ὡς τὰ δημιουργικὰ καὶ ἐφευρετικὰ πνεύματα σὺν ἕνα εἶδος προόδου τοῦ

κατοῦ τῆς φύσεως καὶ τῆς Ἀνθρώπου, καὶ προχωρῶντας τὴν παρῶμαιν τοῦ αὐτοῦ προσοδεῖ πῶς αἱ ἐφευρετικαὶ αὐταὶ προνομιούχαι φύσεις καὶ τὰ ἔξω ἐφευρετικὰ, δημιουργικὰ πνεύματα, ἐν τῷ προτρέχον τῆς ἐποχῆς τῶν, καὶ τοῦ αἰῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον ζοῦν, σφύρουσιν τοὺς τὴν Ἀνθρωπότητα, νησταλέαν καὶ βραδυκίνητον καὶ μάλιστα κάποιε φαίνονται, σὺν νὰ τὴν ἐμφανισθῇ, γὰρ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ τὰ βήματά τῶν.

Νομίζω πῶς ἡ παρῶμαιν αὐτῇ καὶ ἡ χτυπητὴ εἰκόνα θὰ μποροῦσε, μεταξὺ ἄλλων προνομιούχων φύσεων νὰ ἐφαρμοσθῇ κατ' ἐξοχὴν σ' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀπετέλεσε τὴν ἀποψινὴ οἰκογενειακὴ συγκέντρωση τοῦ Σχολείου μας ἀντικείμενον μελέτης, θαυμασμοῦ, τιμῆς, ἐπιζήσεως.

«Ἄλλ' ὁ Ἐδίσσον, ποὺ ἐμυόλησεν εἰς τὸν τὴν Ἀνθρωπότητα, προτοῦ νὰ φθάσῃ σὲ σημείον αὐτό, ἤλθε σὲ συγκρούσιν μετ' ὁ Σχολεῖο εἰς τὸ ὁποῖον φοιτοῦσε, ἡ, ἀνθέλεια καλεῖται, τὸ Σχολεῖο τὸν ἡ ἡνὸς καὶ τὸν περιεφρόνησε, γὰρ εἰ δὲν μπόρεσε μέσα σὲ τὸν σχολαῖς κυμῶν του, νὰ τὸν καταλάβῃ καὶ νὰ τὸν νικήσῃ, ἀλλ' ἀρὰ γε, εἶναι μόνος του ὁ Ἐδίσσον ποὺ ἦρθε σὲ συγκρούσιν μετ' ὁ Σχολεῖο; Ἡ ἴστορία μαρτυρεῖ πῶς τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ δημιουργικὰ καὶ μεγάλα πνεύματα τῆς Ἀνθρωπότητος ἠδίκηθησαν ἀπὸ τὸ Σχολεῖο.

Καὶ αὐτὸ ἀκριβὲς ὁ γεγονὸς τὸ ἱστορικῶς πιστοποιούμενον, θέτει μερικὰ ἐρωτήματα καὶ γενεῖ μερικές σκέψεις γύρω ἀκριβὲς ἀπὸ τὸ Σχολεῖο.

Μ' ἄλλα λόγια, τὸ Σχολεῖο δὲν προσέχει τὴν ἀτομικότητα τῶν παιδιῶν, τὸ Σχολεῖο φέρνει ἀλύπητα τὸν ὁδοστρωτήρα του καὶ ἀδιαφορεῖ γιὰ μορμικὴς ἀπαιτήσεις, ποὺ δὲν φαίνονται νὰ συμπεριλαμβάνονται, καὶ σὺν νὰ μὴ ἔχουν σχέσιν μετ' ὁ ἔργον τοῦ Σχολείου.

Ἀλλὰ γεννᾶται καὶ ἕνα ἄλλο ἐρωτημὸν ἐρώτημα μέσα σ' ὅλα αὐτά:

Μποροῦν ἄρα γε ὅλοι ὅσοι ἀπὸ τὸ παιδαγωγικὸν ποῦ τὸ Σχολεῖο νὰ ἐξελθῶσιν μὲν τῶν, ὅπως συμβῇ π. χ. μετ' ὁ Ἐδίσσον καὶ μετ' ἄλλους;

Δυστυχῶς, αὐτὸ εἰναιφαινόμενον σπανιότατον καὶ γεγονὸς παραμένει ὅτι ἡ μεγάλη μάζα δὲν τερβάζει τὸν δρόμον, γὰρ τὸν ὁποῖον προοδεῖ σὲ τὸν καὶ τὴν φύσιν του καὶ αἱ καὶ διαθέσεις του.

Καὶ τὰρα, τὸ μεγάλο δίδαγμα γύρω ἀπὸ τὴν ἀποψινὴ ἐπίλησιν, ποῖος;

«Ὁ Ἐδίσσον μποροῦσε νὰ μολύσῃ τὴν γλῶσσαν τὴν παιδαγωγικὴν, θὰ ἔλεγε ἀπάνω καὶ τὰ ἔξω:

«Τὸ Σχολεῖο ὡς μὴ προσέβη μόνον καὶ τὸ σακκὶ τῶν γνῶσεων, ἀλλ' ὡς

καὶ τὰς προδιαθέσεις τῶν τροφίμων

Ἀμερικῆς Δολ. 3

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

REGNOTA

Επικαλείται τὸς Φιλελεύθερος παραδο-
σεις του ἁγγλικοῦ Λαοῦ, σύμφωνα μὲ τὸς
δ' αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἢ κριτικὰ Μεγ. Βρετανί-
α να γὰ ἀποδοῦναι τῇ Κυπρῷ εἰς τοὺς
κόλπους τῆς μητρὸς Ἑλλάδος· καὶ διαμαρ-
τύρεται ἐν ὁρίματι τῶν νέων ἡθικῶν ἀρ-
χῶν περὶ σβασιμῶν τῶν ἀνθρώπων δι-
καιωμάτων οἰὰ τὰ βάρβαρα καὶ τυραννι-
κά μὲν αὐτῇ· βίαι καὶ τοῦ αἵματος, τὰ δ'
ποῦτα μετὰρχεταὶ ἡ ἁγγλικὴ Κυβερνήτης
οἰὰ γὰ καταπατήσῃ τὴν ἀγωνιστὴν ἐλευθ-
ρίαν τῆς Ἑλλάδος· ἐκδόσω, εἰ; Κυπρῶν μετὰ τῆς
Ἑλλάδος.

ΑΘ' ἃ πληροφορούμεθα ἀρμόδι-
ως, παρεπέμφθησαν εἰς τὸ Πλημμε-
λοδικεῖον διὰ τὴν 15ην Δεκεμβρίου ἀπὸ

и́счелъ

[illegible]

Βαπτίσεις

Απορίαι

—ο—
ἡ εὐρυτάτης

Τὴν προσεχὴ Κυριακὴν δοξα-
 σταὶ ἀρχῶν δὲν δοξάζει, ἐν
 τῇ ἐπιστολῇ οὐδ' αὖτε ἐκείνη
 ὁ δὲ ἀσκήτωρ
 ὁ ταχυδρομικὸς διανομὴ
 Ζωφειδῆς.